

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1947

*

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI

1948

Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o. l. anmeldelser, desinfektion, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m. v. kan rekvireres hos embedslægerne.

Tilfælde af tyfus og paratyfus b.		} <i>anmeldes paa gul blanket baade til sundhedsstyrelsen og til embedslægen.</i>
—	- meningitis cerebrospin. epid.	
—	- polimoyelitis epidemica	
—	- vaccinationskomplikationer fra nervesystemets side	
Tilfælde af difteri og scarlatina		} <i>anmeldes paa gul blanket til embedslægen.</i>
—	- malaria artificialis	
—	- Weils sygdom (leptospiroser)	
Tilfælde af miltbrand hos mennesker		} <i>anmeldes ved paategning om patientens navn og adresse paa ugelisten.</i>
—	- mund- og klovsyge hos mennesker	
—	- myalgia epidemica	

De paa gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal ogsaa opføres paa ugelisten, der for *hver* uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formaals-tjentligt i disse tilfælde (saaledes altid ved difteri og scalartina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syphilis* skal anføres i den særlige rubrik paa ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Tilfælde af tuberkulosis pulmonum et laryngis anmeldes paa de dertil udarbejdede *nye* blanketter; det bedes oplyst, om patienten tidligere er calmette-vaccineret.

Alle dødsfald af tuberkulose (lunge-, kirtel-, knogle-, meningeal-, peritoneal-, milliærtuberkulose) skal anmeldes paa de dertil beregnede blaa blanketter.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales portoen af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet strafporto. Flere forsendelser kan sendes samlet i eet omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invalidiserentenyder«, »aldersrentenyder«, »rentier«, o. l. bør suppleres med oplysning om afdødes tidligere erhverv.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det paahviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmaal af sundhedsmæssig natur; herunder ogsaa bestemmelserne i de sociale love, forsaavidt disse angaar den offentlige sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

Thisted Amtslægekreds

bestaar af Thisted amt med undtagelse af Thyborøn, der hører til Ringkøbing amtslægekreds. Thisted amtslægekreds har et areal paa 23515 ha. Dens kystlinie er 534 km. Ved folketællingen d. 15. juni 1945 var amtslægekredsens folketal 88113.

Den er delt i to lægekredse:

Thisted lægekreds (amtslæge L. Folke, Skovgade 20, Thisted, træffes kl. 12 $\frac{1}{2}$ —14 $\frac{1}{2}$, tlf. 78) bestaaende af Thisted købstad og 38 sognekommuner (64 sogne) med et folketal paa 59.034, og

Morsø lægekreds (kredslæge A. Stigaard, Grønnegade 1, Nykøbing M., træffes kl. 12 $\frac{1}{2}$ —14, tlf. 180) bestaaende af Nykøbing købstad og 14 sognekommuner (31 sogne) med et folketal paa 26.792.

Befolkningsforhold

Tabel I.

Folkemængden samt antallet af fødte og døde i 1947

	Folke- mængde ¹⁾	Levendefødte				Dødfødte ²⁾				Døde ²⁾				Fødsels- overskud ²⁾	
		M.	Kv.	Sum	‰ af folket.	M.	Kv.	Sum	‰ af fødte	M.	Kv.	Sum	‰ af folket.	Antal	‰ af folket.
Thisted Købstad ...	9164	117	120	237	25,9	0	0	0	0	77	68	145	15,8	92	10,0
Nvkøbing M. Købstad	8854	146	106	252	28,5	4	4	8	3,2	80	85	165	18,6	87	9,9
Købstæderne ialt...	18018	263	226	489	27,1	4	4	8	1,8	157	153	310	17,2	179	9,9
Thisted Landkreds ..	49870	585	570	1155	23,2	6	3	9	0,8	198	196	394	7,9	761	15,3
Morsø Landkreds ..	18053	176	181	357	19,8	2	0	2	0,6	45	46	91	5,0	266	14,7
Landkredsene ialt ..	67923	761	751	1512	22,3	8	3	11	0,7	243	242	485	7,1	1027	15,1
Amtslægekredsen ..	85941	1024	977	2001	23,2	12	7	19	0,9	400	395	795	9,3	1206	14,0

1) Folkeregistertal pr. 30/6 1947.

2) Ej korrigeret efter hjemsted, jvnfr. teksten paa næste side og tabel V over dødsårsagerne.

Antallet af levendefødte, der steg stærkt under krigen, er siden faldet lidt, men ligger dog væsentligt højere end i aarene forud for krigen, jvfr. tabel II.

Antallet af døde er lidt lavere end sædvanligt. Som anført i tabel V over dødsaarsagerne, hvor ogsaa de uden for Thisted amt døde, der var hjemmehørende i amtet, er medregnede, er antallet ialt 820 (1946: 887).

Fødselsoverskuddet var lidt større end ifjor, men dog knap saa stort som de forudgaaende to aar.

Antallet af dødfødte var iaar ret lavt.

Folkemængden er ikke steget væsentligt det sidste aar og er ca. 2000 mindre end ved folketællingen i 1945; i det første par aar efter krigen flyttede mange herfra, der havde haft arbejde for tyskerne.

Tabel II.

Levendefødte og fødselsoverskud i forhold til folketallet.

	Levendefødte pr. 1000 indb. i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indb. i amtslægekredsen	Fødselsoverskud pr. 1000 indb. i hele landet
1930—34 incl.	19,9	9,2	7,1
1935—39 „	19,2	8,7	7,2
1940	19,6	10,2	7,9
1941	20,3	9,2	8,2
1942	22,5	11,9	10,8
1943	22,0	12,5	11,8
1944	25,2	15,4	12,4
1945	24,8	15,0	13,2
1946	23,5	13,5	13,3
1947	23,2	14,0	

Ifølge *jordemoderprotokollerne* har amtets jordemødre i 1947 assisteret ved 2013 fødsler. Af disse var

46 tvillingefødsler. Der har altsaa været:

1967 fødende.

1937 fødsler var rettidige (fødselsvægt over 2500 gram) og

- 76 fødsler var for tidlige (fødselsvægt under 2500 gram).
- 1958 børn fødtes i ægteskab, og
- 55 børn fødtes uden for ægteskab. Antallet af fødsler uden for ægteskab var 2,2 % af samtlige fødsler og usædvanligt lavt, særlig sammenlignet med de sidste krigsaar (1946: 3,2 %, 1945: 5,8 %, 1944: 4,8 %, 1943: 3,7 %, 1942: 3,5 %, 1941: 3,9 %, 1940: 3,1 %, 1939: 3,5 %, 1938: 3,2 %).
- 1961 fødsler fuldendtes ved naturen.
- 24 gange foretoges tangforløsning.
- 14 gange foretoges fremtrækning, og
- 6 gange foretoges vending.
- 8 gange fuldendtes fødslen ved kejsersnit.
- 10 gange foretoges løsning af moderkagen.
- 453 gange anvendtes vefremkaldende stoffer.
- 1988 af de fødte børn levede,
- 20 børn døde ved naturlig fødsel, og
- 5 børn døde ved fødsel, hvor der anvendtes kunsthjælp.
- 966 gange anvendtes bedøvelse. Antallet af fødsler, hvorved bedøvelse anvendes, er i de sidste tolv aar steget meget stærkt: fra 9 % til 48 %.
-

Tabel V.

Dødsaarsagerne i aaret 1947

i Thisted amtslægekreds

	Thisted købstad	Ny- købing købstad	Thisted landkr.	Morsø landkr.	Ialt
1. Misdannelser og spædbørnssygdomme	9	8	23	10	50
2. Alderdomssvaghed	3	16	17	11	47
3. Tyfoid Feber	„	„	1	„	1
4. Paratyfus	„	„	„	„	„
5. Epidemisk hjerne- og rygmarvsbetændelse	„	„	1	„	1
6. Skarlagensfeber	„	„	„	„	„
7. Kighoste	„	„	„	„	„
8. Difteri	„	„	2	„	2
9. Dysenteri	„	„	„	„	„
10. Influenza	„	„	3	„	3
11. Mæslinger	„	„	„	„	„
12. Børnelammelse	„	„	„	„	„
13. Epidemisk encefalitis	1	„	4	„	5
14. Lungen tuberkulose	3	1	6	2	12
15. Anden tuberkulose	„	1	2	1	4
16. Syfilis	„	1	„	„	1
17. Andre infektionssygdomme	„	„	5	1	6
18. Kræft	18	12	64	25	119
19. Andre svulster	3	3	5	1	12
20. Sygdomme i blodet og stofskiftesygdomme	7	5	16	2	30
21. Sygdomme i nervesystem	11	16	51	14	92
22. Hjertesygdomme	14	30	118	29	191
23. Andre sygdomme i cirkulationsorganer	10	4	23	3	40
24. Katarrhalsk lungebetændelse	5	5	36	8	54
25. Krupøs lungebetændelse	„	1	„	1	2
26. Andre sygdomme i aandedrætsorganer	2	2	10	3	17
27. Sygdomme i fordøjelsesorganer (incl. kolerine) ...	4	6	17	8	35
28. Sygdomme i urin- og kønsorganer	4	4	21	6	35
29. Barselfeber	„	„	„	„	„
30. Andre sygd. v. svangerskab og fødselsamt i barselseng	1	„	3	„	4
31. Sygdomme i ydre organer	„	„	2	„	2
32. Kronisk alkoholisme	„	„	„	„	„
33. Andre kroniske forgiftninger	„	„	„	„	„
34. Ulykkestilfælde, mord og drab	6	2	20	9	37
35. Selvmord	3	„	7	2	12
36. Ukendt dødsarsag	2	1	1	2	6
	106	118	458	138	820

Oversigt over dødsfaldene

(dødfødte ikke medregnede).

Af de i købstæderne hjemmehørende personer døde i 1947: 224, af de i landkommunerne hjemmehørende: 596, ialt 820 døde, jfr. tabel V.

Saaledes *beregnet efter hjemsted* bliver dødeligheden 9,5 ‰ i hele amtet (1946: 10,3 ‰), fordelt med 8,8 ‰ i landkommunerne og 12,4 ‰ i købstæderne; for hele landet genfindes en tilsvarende højere dødelighed i byerne end paa landet, hvilket hovedsagelig skyldes, at mange mennesker flytter fra landet til byen, naar de bliver gamle.

Tabel III.

Dødsfaldenes fordeling efter aldersklasse og køn.

	0—1 aar	1—4 aar	5—14 aar	15—64 Mænd Kvinder	Aar	Over 65 Mænd Kvinder	Aar	Ialt
Købstæderne	23	2	1	25	35	64	74	224
Landkommunerne	71	8	9	75	69	183	181	596
Amtslægekredsen	94	10	10	100	104	247	255	820

Tabel IV.

Spædbørnsdødeligheden.

I alderen under 1 aar døde pr. 100 levendefødte:

	1947	1946	1945	1944	1943	1942
Købstæderne ..	4,7	4,7	3,7 (5,4)	5,1 (4,5)	6,0 (4,1)	4,4 (4,2)
Landkomm. ..	4,7	4,6	6,0 (4,4)	5,3 (5,1)	5,0 (4,9)	4,8 (5,2)
Amtslægekr. ..	4,7	4,7	5,4 (4,8)	5,2 (4,8)	5,2 (4,5)	4,7 (4,7)

I tabel IV ses tallene for spædbørnsdødeligheden sammenlignet med de sidste 5 aar, hvor ogsaa de tilsvarende tal for hele landet er tilføjet i parentes. Som det ses var spædbørnsdødeligheden ligesom ifjor forholdsvis lav.

Af samtlige i landkommunerne udstedte 485 dødsattester udstedtes de 6 af *ligsynsmænd*, d. v. s. 1 ‰ (1937: 15 ‰).

De hyppigste dødsårsager (se tabel V) har som sædvanligt været: sygdomme i hjerte og kredsløbsorganer 231 (1946: 252), kræft 119 (136), lungebetændelse 56 (53) og alderdomssvækkelse 47 (67).

Ved ulykkelig hændelse døde i amtslægekredsen 4,2 pr. 10.000 indb.

Ved selvmord døde i amtslægekredsen 1,4 „ „ „

i hele landet (1945) 2,5 „ „ „

Af kræft døde i amtslægekredsen 13,8 „ „ „

i hele landet (1945) 16,2 „ „ „

Dødsfaldene af kræft i amtslægekred-

sen udgjorde 14,5 % af samtlige dødsfald

Dødsfaldene af kræft i hele landet

(1945) udgjorde 15,4 % af samtlige dødsfald

Skematisk Sygeliste for Aaret 1947 for Bykommunerne i Thisted Amtslægekreds.

Tabel VI. Folkemængden var i 1945 pr. 30. Juni: 18,018

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele Aaret	De syges Alder					I alt	Forrige Aars Sum		
														1—4 Aar		5—14 Aar	15—64 Aar				65 Aar og derover	
														1	2		M.	K.			M.	K.
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	1	2	
2. Paratyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
3. Epidemisk Meningitis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
4. Børnelammelse { m. Lammelser u. —	"	"	"	"	"	"	1	2	1	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	4	"	
5. Australsk Sovesyge	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
6. Dysenteri	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
7. Malaria	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
8. Difteri	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	
9. Skarlagensfeber	"	4	"	"	"	"	2	4	1	"	5	"	18	1	6	3	2	"	"	18	42	
10. Barsefeber	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
11. Blæreudslæt hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
12. Stivkrampe	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	4	"	"	"	"	"	"	
13. Mæslinger	"	"	"	"	"	"	5	4	"	"	7	71	93	5	41	45	2	"	"	93	113	
14. Røde Hunde	"	"	"	"	"	"	1	1	"	"	4	2	12	3	5	3	"	"	"	12	182	
15. Skaalkopper	"	3	"	"	"	"	"	"	1	"	6	3	21	"	8	12	"	1	"	21	88	
16. Kighoste	"	3	2	"	"	"	"	"	"	5	7	4	26	"	1	19	6	"	"	26	277	
17. Faarsyge	13	60	43	23	15	11	19	12	1	5	6	36	244	"	75	120	24	24	"	244	2	
18. Influenza	77	95	52	37	47	27	39	27	31	20	23	37	512	13	50	109	141	175	10	512	807	
19. Halsbetændelse	97	102	79	52	75	59	101	35	71	73	76	76	898	40	196	236	207	215	3	898	948	
20. Bronchitis	120	101	54	42	49	54	67	41	48	60	63	87	786	73	151	153	145	166	58	786	688	
21. Katarrhalsk Lungebetændelse	25	18	16	26	21	14	7	4	6	2	11	17	167	31	63	16	20	14	15	8	167	
22. Krupos Lungebetændelse	7	7	12	10	10	6	2	"	3	4	3	2	60	3	5	13	22	14	2	1	60	
23. Kolerine	33	18	12	4	4	18	36	41	46	21	16	14	263	33	91	44	43	38	7	263	214	
24. Smitom Gulsot	5	1	3	2	2	3	1	4	4	3	1	2	29	"	1	8	12	8	"	29	49	
25. Giftfeber	"	1	"	8	1	"	1	1	"	1	"	"	14	"	"	1	"	7	"	14	10	
26. Rosen	"	"	2	"	2	4	1	3	"	2	7	3	2	"	"	"	"	6	2	26	33	
26a. Kalvekastningsfeber	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	1	1	
Sum	388	413	272	206	227	203	283	181	219	204	231	355	3182	208	714	774	633	105	70	3182	3683	
27. Gonorrhoe	3	4	"	11	12	3	8	6	14	4	6	14	85	"	"	3	46	36	"	85	94	
28. Venerisk Saar	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
29. Syphilis	3	"	"	2	"	"	"	1	2	1	"	2	11	"	"	"	6	5	"	11	16	
30. Medfødt Syphilis	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
31. Lymphogranulom	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
32. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
33. Fnat	45	14	18	32	5	10	20	20	25	51	34	15	289	"	32	66	94	4	2	289	435	

Skematisk Sygeliste for Aaret 1947 for Landkommunerne i Thisted Amtslægekreds.

Tabel VII. Folkemængden var i 1947 pr. 30. Juni: 67,923

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Hele Aaret	De syges Alder						Ialt	Forrige Aars Sum		
														Under 1 Aar	1—4 Aar	5—14 Aar	15—64 Aar	65 Aar og derover					
1. Tyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	2	"	"	"	1	"	"	2	"		
2. Paratyfus	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	1	"		
3. Epidemisk Meningitis	1	"	"	"	"	"	1	"	1	"	"	"	4	"	1	1	1	"	"	4	4		
4. Børnelammelse {m. Lammelser u. —	"	"	"	"	"	"	"	1	2	"	"	"	4	"	"	1	1	"	"	4	1		
5. Australisk Sovesyge	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	4		
6. Dysenteri.....	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	1	"	"	"	1	"	"	1	2		
7. Malaria	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"		
8. Difteri	2	3	"	2	"	"	"	"	"	1	"	"	9	"	"	2	2	5	"	9	9		
9. Skarlagenfeber	5	2	"	3	4	8	2	1	"	2	4	3	41	"	"	12	12	4	12	41	137		
10. Barsekfeber	2	2	"	"	"	2	1	1	1	"	"	"	4	1	"	"	"	"	"	4	2		
11. Blærendstet hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	5	"	"	"	"	"	"	5	11		
12. Stivkrampe hos nyfødte	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1		
13. Maslinger	"	"	"	3	2	2	5	45	26	14	51	112	260	"	92	132	8	17	260	556			
14. Røde Hunde	6	"	7	18	11	3	3	1	1	3	3	2	58	11	22	17	5	11	58	173			
15. Skalkopper	29	14	16	6	24	6	26	10	8	6	11	15	193	2	73	104	9	5	193	89			
16. Kighoste	21	20	6	14	22	19	28	10	9	12	7	174	25	92	57	57	"	"	174	892			
17. Faarsyge	20	11	20	22	21	12	9	14	12	54	8	19	170	2	26	84	29	28	170	48			
18. Influenza	569	396	246	98	79	50	39	64	47	54	80	79	1771	22	139	308	628	610	38	1771	2674		
19. Halsbetændelse	226	105	213	98	153	124	146	170	121	128	149	143	1776	68	310	451	475	455	9	1776	1768		
20. Bronchitis	728	327	483	191	274	182	113	106	115	155	246	248	3168	457	619	458	581	667	186	3168	2892		
21. Katarrhalsk Lungebetændelse	110	85	81	53	67	52	44	18	8	23	17	27	585	169	142	59	68	52	46	585	694		
22. Krupøs Lungebetændelse	12	10	8	12	10	14	5	7	"	5	6	2	91	8	22	39	14	6	2	91	92		
23. Kolerine	48	39	49	51	53	88	79	167	142	63	65	32	876	155	209	138	162	177	12	876	962		
24. Smitson Gulsot	35	17	14	13	15	11	16	7	22	23	23	16	212	"	13	69	58	70	1	212	272		
25. Giftfeber	2	4	4	5	7	7	3	2	5	8	7	3	57	"	"	6	23	26	1	2	57	68	
26. Rosen	15	5	12	"	6	5	7	14	6	11	22	10	118	"	1	"	5	"	4	20	118		
27. Kalvekastningsfeber	2	"	"	2	1	"	"	"	"	"	1	"	6	"	"	"	"	"	"	6	1		
Sum...	1833	1040	1162	569	741	589	518	673	529	509	705	718	9586	921	1760	1922	2135	2221	291	336	9586	11454	
28. Gonorrhoe.....	5	1	"	2	"	7	10	3	1	5	1	7	42	"	"	2	24	16	"	"	42	45	
29. Veneriske Saar	"	"	"	"	"	"	"	"	2	"	"	"	3	"	"	"	1	"	"	"	3	19	
30. Syphilis	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
31. Medfødt Syphilis	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1	"	
32. Lymphogranulom	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
33. Delirium	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	
34. Fnat	214	93	95	64	62	70	48	50	72	94	103	101	1066	10	121	291	329	312	1	2	1066	1437	

Infektionssygdomme

Det samlede antal af de paa ugelisterne anmeldte tilfælde af infektionssygdomme var mindre end ifjor og ogsaa knap saa højt som i krigsaarene, hvor tallene laa en del højere end sædvanligt.

	1947	1946	1945	1944	1943	1942	1941
Købstæderne	3182	3683	3717	3969	3262	3300	3631
Landkommunerne ..	9586	11455	9899	12896	9617	9384	11266
Amtslægekredsen ..	12768	15138	13616	16865	12879	12684	14837

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdomstilfælde og folketallet) har været:

	1947	1946	1945	1944	1943	1942	1941
Købstæderne ..	17,7 %	20,5 %	20,4 %	21,7 %	18,1 %	19,5 %	22,5 %
Landkomm. ..	14,1 %	16,9 %	14,2 %	18,8 %	14,3 %	13,9 %	16,4 %
Amtslægekr. ..	14,9 %	17,6 %	15,5 %	19,4 %	15,1 %	15,0 %	17,5 %

Som det vil ses af de skematiske sygelister (tabel VI og VII) er forkølelssygdommene (bronchitis, angina) forekommet forholdsvis hyppigt. I december optraadte i Thisted og omegn en del mæslingetilfælde, der i begyndelsen af 1948 udviklede sig til en mindre epidemi. Der har iøvrigt ikke været epidemisk optræden af nogen af de anmeldelsespligtige sygdomme. Om de vigtigste infektionssygdomme kan følgende oplyses:

Tyfus (febris typhoidea): i Nykøbing, hvor der i aarenes løb hyppigt er forekommet tyfus, blev en 50-aarig husmoder i september angrebet af sygdommen, men hun kom sig og blev bacilfri efter et langt sygeleje. Hun boede i byens udkant, hvor afløbsforholdene er daarlige, og der ikke er vandværkssvand; brøndvandet, som brugtes, viste sig stærkt forurenat med varmtblodscoli, hvorfor brønden blev tilkastet. Det lykkedes ikke at opspore smitteki!den. I Nykøbing findes 3 kendte bacilbærere, der ikke har givet anledning til smitte; desuden findes sikkert bacilbærere, som ikke kendes.

I Frøstrup, en stationsby i Thisted lægekreds, hvor der ikke i mands minde har været tyfus, forekom i oktober 2 tilfælde med faa dages mellemrum: et landpostbud, der døde af sygdommen, og en

ældre enke, der kom sig og blev bacilfri. Tilfældene isoleredes hurtigt og gav ikke anledning til yderligere smitte. Der udtoges blod- og afføringsprøver fra en række personer, uden at det lykkedes at paavise smitekilden. I Thisted lægekreds findes ingen kendte tyfus-bacilbærere.

Paratyfus (febris paratyphoidea): i juli angrebes en 4-aarig husmandssøn i en landsby i Thisted lægekreds af paratyfus; han kom sig, og der optraadte ikke flere tilfælde. I Morsø lægekreds forekom ikke paratyfustilfælde. I Thisted lægekreds findes en og i Nykøbing Mors en kendt paratyfusbacilbærer; de har ikke givet anledning til smitte.

I sommermaanederne optraadte i Dansk Røde Kors lejr for allierede flygtninge ved Thisted nogle faa paratyfustilfælde, der hurtigt isoleredes. Ved omfattende undersøgelser fandt man 2 paratyfusbacilbærere, der fjernedes fra lejren, hvor der siden ikke er optraadt nye tilfælde. Da spildevandet fra lejren urensset har udløb i stranden, maatte badning forbydes hele sommeren.

Smitsom hjerne- og rygmarvsbetændelse (meningitis cerebrospinalis epidemica) forekom spredt med ialt 5 tilfælde (4) og 1 dødsfald.

Børnelammelse (poliomyelitis anterior acuta) optraadte ligeledes med kun faa og spredte tilfælde, ialt 8 (6), alle uden lammelser og uden dødsfald. 5 af de angrebne var voksne.

Australsk sovesyge (encefalitis epidemica acuta) er ikke forekommet iaar eller ifjor.

Dysenteri (dysenteria og paradysenteria) indberettedes ligesom ifjor med kun 2 tilfælde.

Difteri (diphtheria) optraeder stadig med spredte tilfælde, iaar 10 (16), og særlig med alvorlige tilfælde hos voksne, der ikke er vaccinerede; et barn og en voksen døde af sygdommen.

Skarlagensfeber (scarlatina) har været stærkt paa retur de sidste aar og optraadte iaar kun med 59 tilfælde (179) jævnt fordelt over aaret. Under den nu indførte penicillinbehandling forløber sygdommen mildere og hurtigere end tidligere; der var ingen dødsfald.

Mæslinger (morbilli) var sjælden indtil aarets sidste maaned, hvor der som nævnt begyndte en mindre epidemi i Thisted og omegn; ingen dødsfald.

Kighoste (tussis convulsiva) optraadte med 200 anmeldte tilfælde forholdsvis sjældent (1169); ingen dødsfald (10).

Influenza (influenza) optraadte ikke epidemisk og med 2283 anmeldte tilfælde sjældnere end ifjor (3481); sygdommen forløb overvejende mildt, med kun 3 dødsfald (5).

Halsbetændelse (angina tonsillaris) fordelte sig jævnt over aaret og var med 2674 anmeldte tilfælde af sædvanlig hyppighed (2456).

Katarrhalsk lungebetændelse (bronchopneumonia og bronchitis capillaris) optraadte med 752 tilfælde knap saa hyppigt som ifjor (864) Siden indførelsen af sulfonamider og penicillin til behandling af lungebetændelse har dødeligheden, der i 1937 var 13,9 %, været faldende til 7,2 % iaar. Ogsaa set i forhold til befolkningstallet er dødeligheden faldet. Hos spædbørn og hos gamle er den dog endnu betydeligt højere end i de andre aldersklasser.

Krupps lungebetændelse (pneumonia crouposa) anmeldtes med 151 tilfælde ret hyppigt (139), men medførte kun 2 dødsfald (4).

Kolorine (gastroenteritis acuta infektiosa) anmeldtes i aarene før krigen med 7—800 tilfælde aarligt, men steg i krigsaarene til omkring 2000 tilfælde aarligt; hyppigheden er siden faldet noget, iaar til 1139 tilfælde (1176) uden dog endnu at naa ned paa førkrigstallene.

Smitsom gulsot (hepatitis epidemica acuta), der før krigen kun anmeldtes med en snes tilfælde aarligt, steg indtil 1944 til 800 tilfælde; siden er hyppigheden aftaget en del, saaledes at der iaar anmeldtes 241 tilfælde (321); en del af disse er dog af den nu forekommende ondartede form.

Kalvekastningsfeber (febris undulans) optraadte med 7 tilfælde (2).

Fnat (scabies) anmeldtes med 1355 tilfælde knap saa hyppigt som de sidste aar (1872).

Kønssygdomme.

Gonorrhoea anmeldtes med 127 tilfælde, 72 mænd og 55 kvinder.

Syphilis (s. acquisita) anmeldtes med 14 tilfælde, 7 mænd og 7 kvinder.

Medfødt syphilis (s. congenita) forekom i 1 tilfælde, der førte til døden.

Af nedenstaaende oversigt over kønssygdommenes hyppighed siden 1939 ses den stærke stigning mod krigens slutning og den nedgang, der siden er indtraadt.

	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947
Gonorrhoea	30	14	31	73	160	246	186	139	127
Syfilis	3	4	3	4	25	55	43	35	14

Vederlagsfri behandling af kønssygdomme er foretaget af embedslægerne og 2 visiterende læger i det omfang, der fremgaar af følgende skema. Opsporingen af smittekilder er gennemført i samarbejde med de praktiserende læger og i enkelte tilfælde, hvor det har været nødvendigt, med politiets bistand.

	Gonorrhoe		Syfilis		Observation		Ialt
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	
Amtslægen i Thisted	31	25	24	29	22	12	143
Kredslægen i Nykøbing	21	15	12	14	21	15	98
Dr. E. Pedersen, Fjerritslev	12	13	3	6	7	4	45
Dr. E Toft, Vestervig	0	0	2	1	1	0	4
Ialt . .	64	53	41	50	51	31	290

Tuberkulose.

Nye tilfælde af lungetuberkulose anmeldtes i Thisted lægekreds hos 12 personer: 6 mænd og 6 kvinder. I Morsø lægekreds anmeldtes 25 tilfælde: 18 Mænd og 7 kvinder. Der indberettedes yderligere 5 dødsfald af lungetuberkulose (1 mand og 4 kvinder), der ikke tidligere var anmeldt som tuberkulose tilfælde. Ialt er der saaledes iaar anmeldt 42 tilfælde af lungetuberkulose: 25 mænd og 17 kvinder (i 1946: 57 tilf.). Gennemsnitlig anmeldtes i tiaaret 1938—47 51 nye tilfælde aarlig. De 42 tilfælde er saaledes et forholdsvist lavt tal, til trods for at der paa Mors netop i aar er optraadt særlig mange nye tilfælde.

Som det ses af tabel V over dødsaaarsagerne, er der i 1947 blandt hjemmehørende i Thisted amt død 12 personer af lungetuberkulose og 4 af anden tuberkulose, ialt 16. Beregnet pr. 10.000 indbyggere var *tuberkulosedødeligheden* iaar 1,9, et lavt tal sammenlignet med gennemsnittet for tiaaret 1936—45, hvor den var 3,8. — Tuberkulosedødsfaldene udgjorde iaar kun 1,95 % af samtlige dødsfald.

Tuberkulosestationernes virksomhed omtales senere under afsnittet: Foranstaltninger imod sygdomme.

Om *andre kroniske sygdomme* (kræft, sukkersyge, gigt m. v.) findes intet særligt at bemærke.

Forgiftninger: I november indtraf paa Mors to tilfælde af botulisme («kødforgiftning»), det ene med dødelig udgang. — Paa amtets sygehuse er iøvrigt behandlet følgende akute forgiftninger: Sovemiddelforgiftninger: 14 (9 i selvmordsøjemed og 5 ved ulykkestilfælde), morfin: 1, acetylsalicylsyre: 2, marisan: 1, lephetonsaft: 1, tallium: 1, kresol: 1, arsenik: 1, kulilte: 3, alkohol: 2 og kamferdraaber: 1.

Overførte dyresygdomme er ikke indberettet udover de nævnte tilfælde af kalvekastningsfeber.

Oversigt over belægningsforholdene m. v. paa sygehusene i Thisted amt 1947

Tabel VIII.

	By- og amts- sygehuset i Thisted		By- og amts- sygehuset i Nykøbing	Amtssyge- huset i Fjerritslev	Amtssyge- huset i Koldby	Amtssyge- huset i Vestervig	Amtssyge- huset i Hvidbjerg*)
	med. Afd.	kir. Afd.					
<i>Antal sengepladser, ialt</i>	85	90	88	35	25	22	12
a) medicinsk-kirurgiske	59	90	68	25	17	18	6
b) epidemiske	26	0	14	10	8	4	6
c) Tuberkulosepladser	0	0	6	0	0	0	0
<i>Funktionærer, ialt</i>	104		82	18	13	13	6
a) Læger	7		5	1	1	1	1
b) Sygeplejersker og elever	49		45	8	5	6	2
c) andre funktionærer	48		32	9	7	6	3
<i>Patienter ved aarets begyndelse.</i>	42	73	111	23	7	14	0
<i>Indlagte i aarets løb, ialt</i>	903	1672	1744	474	153	218	13
a) medicinsk-kirurgiske	823	1672	1688	474	153	201	13
b) epidemiske	80	0	48	0	0	17	0
c) paa tuberkulosepladser	0	0	8	0	0	0	0
<i>Døde</i>	43	33	83	11	5	8	1
<i>Antal sygedage, ialt</i>	20135	31895	42088	8292	3899	5400	162
a) medicinsk-kirurgiske	19353	31895	41105	8292	3899	4982	162
b) epidemisk	782	0	518	0	0	418	0
c) paa tuberkulosepladser	0	0	465	0	0	0	0
<i>Daglig gennemsnitsbelægning</i>	63,53	88,6	115,27	22,1	10,68	14,79	1,9
a) paa medicinsk-kirurgiske afdeling ..	53,76	88,6	112,57	22,1	10,68	13,65	1,9
b) - epidemisk afdeling	9,77	0	1,42	0,0	0,0	1,14	0,0
c) - tuberkulosepladser	0	0	1,28	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Antal operationer</i>	0	1093	1112	176	43	73	6
<i>Antal kostdage (finansaar 1946/47)</i>	85581		74695	15568	4193	9578	1782
	kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
<i>Udgift pr. kostdag</i>	1,65		1,79	1,71	2,11	1,88	2,03
<i>Driftsudgifter (finansaar 1946/47)</i>	843126,79		744473,58	116597,10	75129,56	75386,27	18614,80
1) heraf lønningskonto	390371,41		304587,15	47627,04	28895,11	29683,27	10464,49
2) - forplejningskonto	141498,84		133607,04	26689,41	16171,02	18013,73	3616,82
<i>Daglig driftsudgift pr. patient</i> ..	16,38		16,96	12,45	17,92	13,15	33,19
<i>Driftsindt., ialt (finansaar 1946-47)</i>	854553,27		744473,58	116597,10	78094,01	78706,92	18614,80
1) heraf indtægt ved kur og pleje	235961,24		198722,05	38494,44	19943,41	24905,50	2390,00
2) andre indtægter	66257,60		24488,73	-	-	3801,42	-
3) Tilskud fra stat, amt og kommune.	552334,43		521262,80	78102,66	58150,60	50000,00	16224,80

*) Sygehuset har grundet paa personalemangel kun været aabent i tiden fra d. 1/1—26/3.

Sygehuse m. v.

Angaaende *belægningsforholdene* m. v. ved amtets sygehuse henvises til den skematiske oversigt i tabel VIII (Side 16)

I 1944 deltes *by- og amtssygehuset i Thisted* i kirurgisk og medicinsk afdeling, uden at man dengang eller siden har været i stand til at foretage den stærkt paakrævede udvidelse af sygehuset, hvor specielt den medicinske afdeling lider alvorligt under pladsmangel. Til afdelingen knyttedes en diagnosestation for medicinske sygdomme, hvor 154 patienter (1946: 142) undersøgtes, og et central-laboratorium, der har foretaget 317 undersøgelser efter henvisning fra de praktiserende læger. — Tuberkuloseafdelingen ved Thisted sygehus, der ikke har været belagt de sidste aar, idet patienterne fortrinsvis er henvist til Krabbesholm sanatorium, er iaar blevet ombygget, saaledes at der i den ene halvdel er indrettet rummelige tuberkulosestationslokaler, udstyret med apparater til skærmbilled-fotografering. I bygningens anden halvdel er indrettet en afdeling med 10 sengepladser og operationsstue for øre-, næse- og hals-sygdomme ledet af ørelæge P. J. Bertelsen; afdelingens patientbelægning indgaar statistisk i den kirurgiske afdelings tal.

By- og amtssygehuset i Nykøbing M. er ikke undergaaet ændringer af betydning i det forløbne aar. Sygehusets medicinske patienter tilses ugentlig af overlæge Holger E. Nielsen, Thisted.

I *amtssygehuset i Fjerritslev* er installeret kulbuelamper til lysbehandling. Sygehusets epidemiafdeling holdtes lukket hele aaret grundet paa personalemangel. Da tilgangen af sygeplejeelever baade her og ved amtets andre sygehuse har været ringe, har man været nødsaget til at antage ikke udannede »Hospitalshjælpere« i stedet; i tabel VIII er de dog medregnede under gruppen: »Sygeplejersker og elever«.

Amtssygehuset i Hvidbjerg har grundet paa personalemangel været lukket fra den 26. Marts.

I Hundborg og Snedsted findes private »*Hvilehjem*« for gamle og kronisk syge.

Paa *Johnsens rekreationshjem* i Thisted, der har plads til 17 rekonvalescenter, var gennemsnitsbelægningen 8,75; den har i de senere aar været nedadgaaende.

Ved »*De gamles Hjem*« i *Nykøbing M.* findes en sygeafdeling med 20 sengepladser.

Foranstaltninger mod Sygdomme

Eftersyn for lus foretoges i lighed med de senere aar i medfør af tillæg af 13. marts 1942 til epidemiloven. I landkommunerne har hjemmesygeplejerskerne efterset skolebørnene een gang i aarets løb, i Thisted har en dertil antaget sygeplejerske to gange efterset skolebørnene, medens det i Nykøbing iaar ikke var muligt at faa foretaget eftersyn. I Thisted paavistes hovedlus i 8 tilfælde, i landkommunerne i 32 tilfælde. Kroplus er iaar kun paavist hos en ældre Kvinde, der maatte indlægges i sygehus til aflusning. Behandling for hovedlus er foretaget af hjemmene efter sygeplejerskernes vejledning. Sammenlignet med aarene under krigen, hvor man i 1942 var helt oppe paa 388 tilfælde af hovedlus og 165 tilfælde af kroplus, er der nu en meget glædelig tilbagegang i luseplagens omfang.

Til *tuberkulosestationerne* i Thisted og Nykøbing henvistes 692 personer (769); der gaves 2526 konsultationer (2996) og paavistes 28 nye tilfælde af lungetuberkulose, deraf 18 smittefarlige. Der foretoges 1801 gennemlysninger (1894) og 328 røntgenfotograferinger. Stationernes sygeplejersker har aflagt 1068 besøg (1114) i 96 hjem, hvoraf der i 61 fandtes smittefarlige tilfælde af lungetuberkulose. — Tuberkulosestationerne, der ledes af læge Knud Westh, Thisted, har aabent 2 gange ugentlig i Thisted og 1 gang ugentlig i Nykøbing M. Lokaleforhold og røntgenudstyr ved stationen i Thisted er som nævnt nu udmærket; i Nykøbing arbejdes i alt for smaa og uhensigtsmæssige lokaler; man er her ved at indrette et paa sygehusets grund staaende Døckersk telt til stationslokaler. Den gennem flere aar forberedte overenskomst med Krabbesholm sanatorium om Thisted amts adgang til at benytte det som tuberkulosehospital er endnu ikke traadt i kraft. Det er samtidigt planlagt, at sanatoriets tuberkulose-specialister skal varetage tuberkulosestationsarbejdet her i amtet.

Hjemmesygeplejen besørges i Thisted og i Nykøbing af sygeplejersker ansat af sygekassen. I landkommunerne ansættes de af den stedlige sygeplejeforening og lønnes i det væsentlige ved tilskud fra sygekasse og kommune. Paa Mors er der hjemmesygeplejersker i samtlige kommuner, medens der i Thisted lægekreds findes enkelte kommuner, der ikke har nogen ordning af sygeplejen, eller som ikke har kunnet skaffe en sygeplejerske. Adskillige hjemmesygeplejersker har i aarets løb faaet bil. Det er ønskeligt, at endnu flere forsynes med bil, saaledes at de kan betjene større distrikter, og flere kommu-

ner herved faa lejlighed til at ansætte en hjemmesygeplejerske i fællesskab.

Sundhedsplejersker. Den i 1944 ansatte sundhedsplejerske for *Thisted* købstad og landsogn er vel indarbejdet og har i aarets løb aflagt 4060 besøg (4381) i 226 hjem med spædbørn (250). Kun 6 hjem (4) ønskede ikke at modtage sundhedsplejersken.

I *Nykøbing M.* ansattes i oktober 1947 en sundhedsplejerske, der ogsaa her har afhjulpet et stort savn, og som i aarets tre sidste maa- neder har tilset 88 børn; kun 2 hjem har afslaaet hendes assistance.

Der er ikke børneplejestation i Thisted amt og desværre ingen sundhedsplejersker paa landet.

Livredning og sygetransport foretages af Falck's redningskorps, der har stationer i Thisted, Nykøbing, Hurup og Fjerritslev og af Zoneredningkorpset i Nykøbing.

Dansk Røde Kors opstiller i sommermaanederne redningsmateriel ved badestrandene ved Thisted, Hansted og Klitmøller. Arbejdernes Samariter Forbund har i sæsonen vagthold paa Nykøbings bade- strand.

Karantænehospitaler findes ikke i amtet bortset fra et lille, for- længst nedlagt »epidemihus« ved Nykøbing.

Rottebekæmpelsen foretages i Thisted ved giftudlægning foraar og efteraar, i Nykøbing 1 gang aarlig. For landkommunernes ved- kommende haves ingen opgørelse over rottebekæmpelsens omfang.

Vaccination.

Embedslægerne har i købstæderne vaccineret 288 børn mod *kop- per* og paa landet 1690 børn; af praktiserende læger vaccineredes ca. 200 børn. Komplikationer af betydning forekom ikke. Sygehus- og desinfektionspersonale er ikke revaccineret.

Calmettevaccination er af tuberkulosestationerne foretaget i 69 til- fælde.

Difterivaccination er udført af de praktiserende læger paa ca. 1750 personer, overvejende børn. De stadig forekommende alvorlige difteritilfælde er en paamindelse om, at *alle* børn og unge bør vacci- neres mod sygdommen.

Kighostevaccination er foretaget af ca. 235 børn, et mindre antal end sædvanligt.

Mod *andre sygdomme* (tyfus, paratyfus, pest, kolera m. v.) er vaccination kun foretaget paa nogle faa personer, der skulde rejse til de oversøiske lande.

Desinfektion for offentlig regning er udført 25 gange for tuberku- lose, 1 gang for difteri og 1 gang for tyfus.

De hygiejniske Forhold

A. Købstæderne.

Sundhedskommissionerne.

Sundhedsvedtægten for *Thisted* købstad er stadfæstet 22. nov. 1919 med ændringer af 7. marts 1927. Regulativet for kødkontrol er stadfæstet 21. april 1934 med ændringer af 14. okt. 1938. Under 4. nov. 1947 har indenrigsministeriet stadfæstet et nyt tillæg til sundhedsvedtægten om mælk og fløde, nærmere omtalt i afsnittet: kontrol med levnedsmidler. Sundhedskommissionen har holdt 9 møder og har behandlet en række sager ved cirkulation mellem medlemmerne. Der er behandlet følgende sager:

1	sag	angaaende	godkendelse	af	beværtning.
1	„	„	„	„	fiskekøgeri.
1	„	„	„	„	mælkeudsalg.
2	sager	„	„	„	frisørsaloner.
1	sag	„	rotte-	og	flueplage fra en minkfarm.
1	„	„	ombygning	af	et mejeri.
3	sager	„	overbebyggelse	(godkendt).	
4	„	„	mælkekontrol	(se senere).	
42	„	„	w. c.-installation.		

Sundhedsvedtægten for *Nykøbing M.* er stadfæstet 2. juli 1927 og regulativet for kødkontrol 28. jan. 1939. Begge købstæders sundhedsvedtægter indeholder flere forældede afsnit. Der er behandlet følgende sager:

1	sag	angaaende	godkendelse	af	frisørsalon.
1	„	„	„	„	2 finske badstuer paa mejeriet
»Engholm«.
1	„	„	overbebyggelse	(godkendt).	
1	„	„	en foruren	et brønd (der blev tilkastet).	
1	„	„	forurening	af byens vandværk	svand (se nedenfor).
2	sager	„	forekomsten	af	kropluss.

Drikkevandsforsyningen.

I *Thisted* udvindes vandværksvandet fra 6 ca. 12 m dybe borer, hvorfra det uden rensning kan sendes ud i ledningsnettet.

Den i 1946 paaviste forurening af vandværkets ældre borer, der var fremkaldt ved brud paa en kloakledning, svandt i løbet af 1947, hvorefter to af borerne igen er taget i brug.

Hovedvandleddningens længde forøgedes i aarets løb med 1245 m til 27.803 m, og stikledningernes længde med 102 m til 8914 m.

Totalt vandforbrug var i 1947: 990.713 m³ og industrielt forbrug: 242.594 m³. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn (fraregnet industrielt forbrug) var 223 l (177 l); i 1937 var det 136 l.

I *Nykøbing M.* har vandværket 19 ca. 30 m dybe grundvandsboringer paa en eng ved byen, der i flere af aarets maaneder er en sø. Vandet afilteres ved fald gennem luften og passerer et koksfilter. En vandprøve viste i foraaet, at drikkevandet var forurenet med colibaciller, hvorfor man indtil november maatte klorbehandle vandet. Forureningens aarsag fandtes i et sprængt borerør, hvorigennem engens snavsede vand sugedes ind i systemet, et forhold, der nu er bragt i orden.

Totalt vandforbrug var i 1947: 917.950 m³. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 287 l (232 l). Aarets store vandforbrug i de to købstæder skyldes hovedsagelig, at folk i den kolde vinter lod hanerne løbe døgnnet rundt for at undgaa tilfrysning.

Købstædernes vandværksvand undersøges 4 gange aarligt paa Quists laboratorium i Aarhus.

Kontrol med Næringsmidler.

Kødkontrollen paa byernes slagterier (i Thisted et privat slagteri, et andelsslagteri og det herunder drevne offentlige slagtehus, i Nykøbing et andelsslagteri og det offentlige slagtehus) viser, at tuberkulose hos kreaturer og svin nu er meget sjælden. Kvægtuberkulosen kan nu praktisk taget betragtes som udryddet. Trikiner er ikke paavist, men tinter findes i de senere aar med stigende hyppighed; svarende hertil fandtes jævnligt bændelorm (*tænia mediocanellata*) hos mennesker; paa talrige landbrugsejendomme har man stadig intet kloset, men anvender kostalden, hvorved smitten let overføres fra mennesker til dyr. Slagterierne i Thisted har lovet at henlede leverandørernes opmærksomhed derpaa, naar tinter paavises.

Mælkekontrollen i Thisted gaar efter vedtagelsen af den nye »Mælkevedtægt« (stadfæstet d. 4. Nov. 47) ind i en ny æra. Dyr-læge N. Nørgaard, der specielt er uddannet i mælkehygiejne, konstitueredes fra nytaar 1947 som stadsdyrlæge. Aaret har været et

overgangsaar, idet mælkevedtægtens bestemmelser om maanedlig staldkontrol og udvidet laboratoriekontrol først kunde sættes i kraft ved aarets slutning; stadsdyrlægen har dog velvilligst haft adgang til at foretage bakteriologiske undersøgelser paa sundhedskommissionens laboratorium i Aarhus. Børnemælken viste sig herved at være stærkt forurennet og ganske utilfredsstillende: reduktasetallene var daarlige, kimtallet alt for højt, og der var colibakterier i mælken fra samtlige byens 9 børnemælksgaarde, — ved aarets udgang dog kun fra de 4. Ogsaa den varmebehandlede mælk er væsentligt forbedret i aarets løb. Da al mælk og fløde (undt. kærnemælk) nu kun maa forhandles paa flasker, er det af stor betydning, at flaskerensningen er blevet mere effektiv og afsluttes ved skylning med kloropløsning.

Foranlediget af, at to mennesker angrebes af kalvekastningsfeber, fandtes smitsom kastning i besætningen paa en af børnemælksgaardene, hvorfra de paagældende havde faaet mælk. Da ejeren var efterladende med hensyn til rensning af besætningen for denne sygdom, maatte sundhedskommissionen i en maaned, indtil det var bragt i orden, forbyde ham alt salg af børnemælk. — Hæmolytiske streptococci paavistes i mælken fra 3 børnemælksgaarde, i det ene tilfælde smittefarlige for mennesker; foruden en ko med yverbetændelse fandt man, at fodermesteren havde halsbetændelse; koen blev penicillinbehandlet, og fodermesteren fjernet, indtil halsbetændelsen var overstaaet, — en mælkeepidemi var hermed afværget.

Stadsdyrlægen har ialt foretaget 553 bakteriologiske undersøgelser. I to tilfælde (forurennet børnemælk og snavset mælkeflaske) maatte politiet give bøder. I et tilfælde, hvor fedtprocenten i jersey-mælk fra en gaard var paafaldende lav (4,4 %), paataltes forholdet, og da kørerne straks satte fedtprocenten op (!) til 5,3, blev der ikke foretaget videre i sagen.

Byens mælkeforsyning sker som tidligere fra et andelsmejeri og et privat mejeri samt fra 3 gaarde, der selv tapper og distribuerer mælken. Forhandlingen foregaar fra 11 vogne og 24 udsalg, et urimeligt stort og dyrt apparat; rationalisering heraf og nedsættelse af mælkeprisen er meget ønskelig. Der leveredes 1.887.009 kg sødmælk, 108.099 kg fløde, 213.340 kg kærnemælk og 86.924 kg skummetmælk. Pr. indbygger er der solgt ca. 188 kg sødmælk i aarets løb.

I Nykøbing omfatter mælkekontrollen maanedligt besætningsefter-

syn og regelmæssige laboratorieundersøgelser. Byens mælkevedtægt er 20 aar gl. og trænger til modernisering. Ifølge stadsdyrlægens beretning har paatale været nødvendig over for en lang række forhold: snavsede stalde (2), snavsede og uklippede køer (40), snavsede malkeskamler (27), 5 spande og 4 sier kasseredes; to meget snavsede køer maatte udsættes og en del køer midlertidigt udsættes p. gr. af følgende sygdomme: 93 for yversygdomme, 34 for pattesygdomme, 15 for børllidelser og 8 for andre sygdomme. Laboratoriekontrollen medførte skriftlig paatale 65 gange. Flaskerensningen fandtes paa et af mejerierne meget utilfredsstillende, idet 13 af 97 undersøgte flasker fandtes stærkt inficerede. — Smitsom kastning findes i 3 besætninger, der leverer mælk til Nykøbing, men da børnemælk ikke forhandles i byen, idet al mælk sælges varmebehandlet, er der ikke skredet ind her overfor.

Byens mælkeforsyning sker som tidligere fra to andelsmejerier, deraf det ene paa landet, og et privat mejeri. Ialt leveredes i 1947: 1.482.738 kg sødmælk, 100.537 kg fløde, 222.535 kg kærnemælk og 133.181 kg skummetmælk. Pr. indbygger er der solgt ca. 169 kg sødmælk i 1947.

Bagerierne efterses af fabrikinspektøren, *brød- og mælkeudsalg, slagter- og viktualieforretninger, hoteller og restaurationer* efterses af politiet 1—2 gange aarlig. Udtagne prøver af konfekt, sukker-varer og kakao gav efter undersøgelse paa Steins laboratorium ikke anledning til paatale.

Afløbsforhold og vandklosetter m. m.

I *Thisted* forøgedes hovedkloakledningens længde med 794 m til 14.252 m. W. C.-sædernes antal forøgedes med 70 til 2492 sæder. Antallet af latrintønder reduceredes fra 62 til 0 (1938: 748).

Thisted har 4 hovedkloakudløb: et i byens østlige udkant, 2 i havnen og 1 i byens vestlige udkant, allesammen til væsentlig gene. Det østlige mindst, hvorfor skolevæsenets ene badeanstalt og en del badning fra fri strand er flyttet øst ud af byen. Den vestlige hovedkloak forurener i tiltagende grad badevandet i Dragsbækbugten, hvor byens anden skolebadeanstalt har været placeret; i 1948 vil man prøve at flytte den til strandstien midt for byen, hvor den i al fald ikke ligger midt i et stort kloakudløb. Badesforholdene bliver dog ikke gode, før man faar gennemført den rensning af spildevandet, som længe har været paa tale, men hvortil baade penge og materialer

mangler. — Den i tidligere beretninger omtalte forurening af havnen i Thisted p. gr. af kloakudløbene deri, som i 1945 og 1946 foranledigede Fiskeridirektoratet til forbud imod opbevaring af fisk og skaldyr i fiskerihavnen, har ogsaa fundet sted iaar. I vandprøver udtaget 9. okt. 1947 3 steder i havnen, bl. a. i fiskerihavnen, fandtes over 1600 colibakterier pr. 100 cc vand af hver prøve. Fiskeriministeriet har herefter henstillet til Thisted byraad at faa fjernet kloakudløbene fra havnen; stadsingeniøren har udarbejdet planer herfor, men materialesituationen har endnu umuliggjort, at de føres ud i livet.

I *Nykøbing M.* sløjfedes i aarets løb et kloakudløb ved byens badestrand, der i lang tid havde givet grund til berettigede klager og i 3 aar nødvendiggjorde forbud imod badning. Kloakvandet førtes til udløb i Klosterbugten, hvor der ikke bades. Ved nordøstlig vind forurenes Østerskompagniet, der ligger paa Ørodde ved Klosterbugten, dog herfra, saaledes at det kan blive nødvendigt at rense spildevandet; for tiden gøres forsøg med kloring af vandet i østersbassinerne, tilstrækkelig til at holde bakterieantallet nede og dog ikke saa stærk, at østers faar afsmag. — Byens hovedkloak udmunder 1½ km nordøst for byen og nær ved en meget benyttet badestrand. Byen havde da ogsaa i 1946 projekteret og faaet godkendt et større, mekanisk rensningsanlæg her, der dog ikke er kommet til udførelse p. gr. af beredskabsarbejdernes standsning. — Havnevandet er blevet betydeligt renere, efter at man i 1946 fjernede en del kloaktilløb til »Helligaandsaaen«, der løber ud i fiskerihavnen. Fuldt forsvarlige kloakforhold er i Nykøbing særlig vigtige, fordi der stadig forekommer tyfus i byen.

Septic-tanks tillades i de to købstæder kun uden for de kloakerede omraader og kun i meget faa tilfælde.

Dag- og natrenovation.

I *Thisted* var skarnbøtternes antal 2013 (1938: 1623). De sidste latrintønder afskaffedes i aarets løb, saa natrenovationen kunde bortfalde.

Bortkørslen af dagrenovation foregaar endnu under megen støvplage paa aabne vogne til byens losseplads, der er overfyldt. Byraadet har derfor i møde d. 7. Aug. 1947 — med kun een stemme imod — vedtaget at anskaffe et Danokompostanlæg og samtidig gaa over til, at skarnbøtterne køres hertil paa biler, idet saa en ny, rensset skarn-

bøtte afleveres ved ejendommen. Det vil betyde et stort hygiejnisk fremskridt.

I *Nykøbing* var skarnbøtternes antal 2920 og antallet af latrintønder 425; latrinen bortkøres i lukkede vogne og nedkules uden for byen. Skarnbøtternes indhold køres i delvis lukkede vogne til byens losseplads, som man om sommeren med held behandler med et DDT-præparat imod flueplage.

Destruktionsanstalter findes ikke i de to købstæder.

Bebyggelsesforhold og bolighygiejne.

Samtidig med, at indbyggerantallet i *Thisted* efter krigen er gaaet en del ned, er der bygget ikke saa lidt, saaledes at boligsituationen er bedret; der findes dog stadig mange daarlige lejligheder i gamle huse, tildels i kælder- og loftsrum. Under kommunens husvildeforsorg er 235 personer, deraf 177 i murede huse og 58 i barakker overtaget efter tyskerne. I aarets løb fuldførtes 26 nye huse med ialt 42 lejligheder, deraf 6 med 2 værelser, 22 med 3 værelser, 9 med 4 værelser og 5 med 5 værelser; desuden indrettedes 3 lejligheder i tagetagen i ældre huse.

Boligtilsynskommissionen i *Thisted* har i 5 møder behandlet 10 sager vedrørende boligforholdene i gamle ejendomme; i 4 tilfælde blev paabudt istandsættelse, i 5 tilfælde maatte beboelse forbydes i dele af eller hele lejligheden; nogle af disse forbud har p. gr. af bolignøden ikke kunnet gennemføres endnu. Det anbefaledes, at ejeren af en stærkt overbefolket lejlighed fik tilladelse til at slaa den sammen med en anden.

Byplanudvalget har fortsat arbejdet i det forløbne aar.

I *Nykøbing* vedtoges en byplan i 1947. Det haabes, at den vil bidrage til at sprede bebyggelsen, idet den gamle bydel er overbebygget og overbefolket. Der er stadig alvorlig bolignød i byen, hvor den gamle realskole og en del barakker anvendes til husvilde. I aarets løb er kun opført nogle parcelhuse med tiisammen 14 lejligheder, deraf 4 med 3 værelser og 10 med 4 værelser. Boligtilsynet har under den herskende bolignød indskrænket sig til at anbefale materialbevilling til nogle reparationer.

I *Nykøbing* er gaderne gennemgaaende vel rerholdte, medens *Thisted* ofte faar ord for at være en snavset by; noget bedre er det dog blevet efter krigen. Byggeskikken i de to byer var for blot faa aar tilbage meget beskeden og ikke præget af skønhedssans; mange

trappeopgange er daarlige, ofte er der til lejlighederne ikke entré, saa man fra trappen gaar lige ind i en opholdsstue; køkkenforholdene er primitive, som regel uden egentligt spisekammer. De gamle bydele trænger i begge købstæder til at saneres. Et prisværdigt initiativ har begge byraad vist ved indretning af flere veludstyrede legepladser i de sidste aar.

Vestre kirkegaard i Thisted er under udvidelse. Krematorier findes ikke i Thisted amt.

Skolevæsenet.

I *Thisted* var antallet af skolesøgende børn i borgerskolen 779 (759) og i mellem- og realskolen 309 (308); 71 af eleverne var udenbys boende. Middelbørnetallet pr. klasse var godt 24.

I august oprettedes et kommunalt gymnasium i Thisted, hvor Østre skole indrettedes hertil og til mellemskole- og realklasserne, saaledes at den gamle realskolebygning kunde nedlægges. Vestre skole var i 1946 udvidet med 8 nye klasseværelser og istandsat til brug for grundskolen. Med det stigende børnetal vil udvidelse af begge skoler snart blive nødvendig; planerne hertil foreligger udarbejdet.

Der er ingen skolelæge eller -sundhedsplejerske; en sygeplejerske foretager 2 gange aarligt eftersyn af børnene for lus. Intelligensmaalinger og læseprøver foretages af en specialuddannet lærerinde. Der findes særundervisning for svagtbegavede og for ordblinde (»læsesvage børn«).

Skoletandpleje er siden 1940 udført af byens tandlæger efter forældrenes valg; den omfatter nu grundskolen og 1. og 2. mellemskoleklasse. Behandlingen omfattede i aar 1358 fyldninger, 21 rodbehandlinger, 24 tandrensninger, 211 tandudtrækninger og 228 andre behandlinger, ialt 2844 behandlinger. Udgifterne var 10.565 kr. Planerne for udvidelse af Vestre skole omfatter ogsaa lokaler til skolelæge og skoletandpleje.

Skoleidræt udføres i normalt omfang. Skolesvømningen lider under, at badeanstalterne er i en sølle forfatning. I vintermaanederne faar børnene styrtebad een gang maanedlig.

I *Nykøbing* var antallet af skolesøgende børn i folkeskolen 964 (954) og i mellemskolen og det kommunale gymnasium 298 (290), saa store tal, at det forlængst har overskredet de lokalemæssige forhold; der er til stadighed flere »vandreklasser« og mange klasser

med delt skoletid. Enkelte fag, f. eks. gymnastik, har for de mindre klasser helt maatte udgaa. De foreliggende planer om en ny skolebygning har det hidtil ikke været muligt at realisere.

Der er ikke skolelæge, -sundhedsplejerske eller -tandbehandling.

Skolebadning har kun fundet sted et par gange i aarets løb. Boldspil og svømning gennemføres under gode forhold.

Skolebespisning gives i Nykøbing fra januar til marts med 2 retter varm mad; 20 børn bespises daglig og 120 hveranden dag. I Thisted har 111 skolebørn + 45 mindre børn faaet middagsbespisning daglig fra november til marts; udgifterne androg her 66,4 øre pr. portion (2 retter varm mad).

Gymnastik, idræt og bade.

Begge købstæder har velindrettet stadion og store idrætsforeninger.

Badestrandene ved Nykøbing er udmærkede og vandet som nævnt mindre forurennet end tidligere. Thistedes kommunale badestrand ved Simons bakker, som under krigen beslaglagdes til tysk flyvebaadstation, kan stadig ikke anvendes, fordi der nu er flygtningelejr. Ved selve byen er badevandet som nævnt stærkt forurennet af kloakudløb.

Der er endnu ikke offentlig varmtvandsbadeanstalt i de to byer. Thisted byraad har hensat 158.000 kr til formaalet, og et udvalg arbejder med store planer. I Nykøbing var der god søgning paa den private badeanstalt paa mejeriet »Engholm«, hvor der er indrettet 3 kar og 2 finske badstuer. Enkelte bade gives desuden paa byernes lysbadeanstalter. Paa Morsø jernstøberi i Nykøbing har badeforholdene for de godt 200 arbejdere hidtil været skandaløst daarlige. Efter henvendelse fra kredslægen og fabrikinspektøren indretter direktionen nu moderne badelokaler for virksomhedens arbejdere.

Omsorg for svangre og fødende.

Lov om svangerskabshygiejne af 1. okt. 1945 udnyttes i byerne i stor udstrækning.

Mødrehjælpen holder 2 gange maanedlig konsultation i Thisted og Nykøbing.

Fødehjem eller fødeklinikker findes ikke. Sygehusene modtager, naar pladsforholdene tillader det, et mindre antal fødende.

Omsorg for mindre børn.

Som tidligere anført er der nu sundhedsplejerske i begge købstæder, i Nykøbing ansat fra oktober 1947.

Lov af 30. april 1946 om adgang til lægeundersøgelse af børn i 1—6 aars alderen benyttedes ikke før i 1948.

Thisted børnehjem, der er statsanerkendt med plads til 12 børn i alderen 0—4 Aar, har haft en gennemsnitsbelægning paa 14.

Thisted børneasyl, der drives som daghjem, har gennemsnitlig været søgt af 25 Børn. I byen findes desuden en privat, ikke statsanerkendt børnehave.

Under tilsyn af *Thisted* børneværn var ved aarets udgang 91 børn efter forsorgslovens kap. VII og VIII og 29 børn efter kap IX.

I *Nykøbing M.* oprettedes i 1945 en privat, statsanerkendt børnehave med plads til 50 børn under udmærkede forhold; den er til stadighed fuldt optaget af børn fra alle samfundslag og har lang venteliste. Som tilsynsførende læge er kredslægen ansat.

Omsorg for gamle, kronisk syge m. m.

Thisted alderdomshjem, der har plads til 44 gamle, var fuldt belagt; en tilbygning er under opførelse. I *Krejbergs* stiftelse bor 5 og i *Haandværkerstiftelsen* 10 personer.

Nykøbing M. alderdomshjem har plads til 81 personer, deraf er 20 anerkendt som sygeafdeling. I *Borchs* stiftelse bor 4, i *Nybys* stiftelse 3, i *N. A. Christensens* 24, i *Filtensborgs* 7, i *N. C. Holms* 19, i *Klingenberg's* 2 og paa »Hospitalet i Toftegade« 2 personer.

Nogle kronisk syge har maattet optages i alderdomshjemmene, da der ikke i amtet findes et hjem for kronisk syge.

Forsørgelsesanstalter, fattiggaarde o. l. findes ikke.

Erhvervshygienje

giver ikke anledning til særlige bemærkninger.

Kvaksalveri.

synes kun at finde sted i beskedent omfang og mest som behandling af »leddevand« og »forvred«. Indberetninger herom har ikke fundet sted.

B. Landkommunerne.

Sundhedskommissionernes virksomhed.

Alle amtets landkommuner har sundhedsvedtægt af nyere dato (den ældste er fra 1926) undtagen Kettrup-Gøttrup kommune, der nu har indsendt forslag til godkendelse.

I tidligere beretninger anførtes, at sundhedskommissionerne paa landet de fleste steder fører en meget stille tilværelse og forsømmer at føre tilsyn med, at sundhedsvedtægtens bestemmelser overholdes. Da det var ønskeligt, om dette forhold kunde ændres, har embedslægerne først paa aaret sendt en rundskrivelse til samtlige sundhedskommissioner med forskellige vejledende bemærkninger og forslag om, at vandprøve indsendes til undersøgelse fra samtlige vandværker. Ved aarets udgang indhentedes en skematisk beretning om sundhedskommissionernes virksomhed i aarets løb. Heraf fremgaar, at 24 af omtets 52 sundhedskommissioner paa landet ikke har holdt møder eller overhovedet haft sager til behandling i 1947. 6 sundhedskommissioner har holdt 1 møde, 14 har holdt 2, 4 har holdt 3 og 4 har holdt 4 møder. 4 sundhedskommissioner har haft 1 sag til behandling, 10 har haft 2, 5 har haft 3, 2 har haft 4, 3 har haft 6, 2 har haft 7 og 2 har haft 10 sager til behandling. De har oftest drejet sig om brønde og afløbsforhold, enkelte om mælkekontrol. Efter embedslægernes henstilling har 17 kommuner bekendtgjort i bladene, at sundhedsvedtægtens bestemmelser om godkendelse af W. C.-installationer, septic-tanks og sivebrønde skal overholdes. I 10 af sundhedskommissionerne er en læge eller dyrlæge medlem, oftest formand.

Embedslægerne har sammen med de stedlige sundhedskommissioner deltaget i møder ang. kloakering i Ydby, Klitmøller, Solbjerg og Ljørslev. Eftersyn med erklæring er afgivet om en ny fiskefiletfabrik i Klitmøller, et røgeri i Amtoft, en lejlighed i Hvidbjerg og en mødding i Uglev. Planer for W. C.-installation er godkendt i 10 tilfælde.

Drikkevandsforsyningen.

I 1946 undersøgtes vandprøver fra 10 vandværker paa landet. Iaar er prøver fra samtlige 25 vandværker paa Mors og de fleste vandværker i resten af amtet, ialt 58, indsendt til bakteriologisk undersøgelse hos »Statens praktisk-sundhedsmæssige Undersøgelser« i København. Hørdum vandværk fandtes forurenat med colibaciller og 3

andre forurenede mindre alvorligt og kun forbigaaende. I en del af prøverne fandtes for høje kimtal, dog maaske opstaaet under den lange transport; flertallet viste upaaklageligt drikkevand, der overalt udvindes af grundvandet og enkelte steder maa renses paa filter og iltes. Vandværkerne i Sundby Mors og Klitmøller er moderniserede.

Brøndforholdene paa landet er som bekendt daarligere de fleste steder. 11 brønde og borerer undersøgtes i aarets løb, og vandet fra 6 af disse var stærkt forurenede, i to af brøndene med colibaciller.

Mælke- og kødkontrol.

Foranlediget af de nye standardiseringsbestemmelser for konsummælk opstod i mange landkommuner interesse for forhandling af den ufortyndede børnemælk. Interessen mindskedes dog de fleste steder, da det viste sig, at Veterinærdirektoratet ikke kunde godkende isolerede børnemælksbestemmelser, men krævede, at al konsummælk i saa fald skulde være under kontrol. I Hurup er en saadan »Mælkevedtægt« udarbejdet og indsendt til godkendelse.

De fleste landmejerier forhandler nu konsummælk, nogle pasteuriseret eller standardiseret, andre ogsaa mælk, der ikke er varmebehandlet.

Foranlediget af klager over mælken fra Hundborg mejeri undersøgte mejeriet med assistance af stadsdyrlægen i Thisted. Baa den raa og den pasteuriserede mælk og fløden fandtes stærkt forurenede, hvilket særlig kunde henføres til filtret og køleren. Ogsaa flaskerensningen var mangelfuld.

Staldhygiejnen er et stort og vanskeligt kapitel. Fluebekæmpelse med D. D. T.-præparater foretages vist nu overalt med ret gode resultater.

Kødkontrollen paa landet har ikke givet anledning til bemærkninger.

Afløbsforhold.

I Fjerritslev og Snedsted er kloakforholdene forbedrede. Adskillige andre steder har man projekteret kloakanlæg, men endnu ikke kunnet gennemføre dem.

Destruktionsanstalterne har ikke givet anledning til klage.

Kirkegaardsudvidelser i Agger og Boddum har været til erklæring.

Bolighygiejnen

paa landet er bedret en del under og efter krigen ved modernisering af mange ejendomme (større stuer og vinduer, indretning af W. C.). Der bygges ogsaa en del, særlig ved stationsbyerne.

Skolevæsenet.

Ifølge amtsskolekonsulentens beretning var der i amtets landkommuner ved aarets udgang 8365 undervisningspligtige børn (1939: 8778). Der fandtes 3 købstadordnede skoler, deraf den ene med mellemskole (Vestervig) og 142 landsbyordnede skoler med ialt 427 klasser, hvori gennemsnitsbørnetallet var 18,4. Skolevæsenet har lidt under alvorlig mangel paa lærere og lærerinder; ved aarets udgang henstod 24 embeder vakante. Grundet herpaa og paa brændselsvanskeligheder har 68 % af skolerne ikke opnaaet det pligtige antal skoledage.

Skolebyggeriet er nu desværre gaaet helt i staa; mange gamle, daarligt vedligeholdte skoler trænger til afløsning, særlig i Sennels kommune, Snedsted og Tødsø. Lærerboligen i Sindbjerg blev kasseret p. gr. af fugt. Gymnastikredskaberne er mange steder under al kritik.

Ved 3 skoler godkendtes planer om idrætspladser.

Der er skolelæge ved Hvidbjerg realskole og skoletandpleje i Fjerritslev.

Omsorg for svangre og for børn.

Adgangen til undersøgelse under svangerskabet udnyttes paa landet i for ringe omfang p. gr. af de store afstande; en ordning af befordringsspørgsmaalet er meget ønskelig.

Børnehjemmene er til stadighed overbelagte. I Søndbjerg, hvor børnehjemmet er statsanerkendt med plads til 24 børn i alderen 2½—15 aar, var gennemsnitsbelægningen 38,5. Børnehjemmet i Aas, som har plads til 20 børn og trænger til modernisering, har haft en gennemsnitsbelægning paa 24 børn.

Bade og idræt.

Nye idrætspladser er ikke anlagt de sidste to aar.

Hurup friluftsbad, der lukkede under krigen, er endnu ikke genaabnet.

Interessen for badeanstalter og badstuer er paa landet endnu ringe.

Lægernes aarsberetninger.

Dr. Schmitz, Thisted, har i den lange, varme sommer 1947 iagttaget forværrelse af en del asthma-tilfælde og af patienter med deformerende leddegigt. Almindelige gigtpatienter syntes at befinde sig bedre.

Dr. Ovesen, Nykøbing M., omtaler befolkningens store medicin-, særlig mecodrin hunger.

Medicinalpersonalet.

Foruden sygehusenes personale (se tabel VIII) fandtes ved aarets udgang

	Kreds- læger	Læger praktise- rende	Distrikts- jordem.	Jordemødre praktise- rende	Apote- kere	Tand- læger	Sund- hedsplei- ersker
Thisted lægekreds ..	1	22	15	0	9	5	1
Morsø lægekreds ..	1	9	5	1	3	3	1
Amtslægekredsen ..	2	31	20	1	12	8	2

Sygehuslæge H. Lützhøft-Christensen, Koldby, er afgaaet ved døden.

Læge N. A. Hvass Hansen, der praktiserede i Thisted i kompagniskab med læge P. Schmitz, har overtaget dr. Lützhøft-Christensens praksis og er konstitueret som sygehuslæge i Koldby.

Læge Skat Mynster Illum, Nykøbing M., har overdraget praksis til læge Ove Christian Ovesen.

Distriktsjordemoder, fru Ottomine Jensen, Nykøbing M., er afgaaet ved døden.

Praktiserende jordemoder, fhv. distriktsjordemoder fru Marie Karoline Kirstine Kristensen, Fjerritslev, er afgaaet ved døden.

6 af amtets 27 distriktsjordemoderembeder (Klim, Bjerget, Hunstrup, Vandet, Ræhr og Vils) stod i 1947 stadig ubesatte. De er ogsaa lovlig smaa, hvorfor der til amtsraadet er afgivet indstilling om 4 embeders nedlæggelse, omlægning af distrikterne og modernisering af de resterende ældre jordemoderboliger.

Embedslægernes retslige virksomhed.

I *Thisted lægekreds* afholdtes 31 lovmæssige ligsyn, deraf 8 gange ved selvmord (7 gange ved hængning og 1 gang ved snitsaar i halsen), 16 gange ved ulykkestilfælde (6 gange ved drukning, 3 gange ved kvælning, 3 gange ved automobilpaakørsel, 1 gang ved paakørsel af jernbanevogn, 1 gang ved motorlæsion, 1 gang ved nedstyrtning og 1 gang ved vaadeskud) og 7 gange i tilfælde af naturlig død.

Lovmæssig ligaabning foretoges 2 gange, den ene gang i anledning af dødfødsel, hvor der paavistes en bristning i hjernen opstaaet under fødslen, den anden ved et pludseligt dødsfald af difteri.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 9 gange og undersøgelse af personers sundhedstilstand 3 gange.

30 personer er undersøgt for spirituspaavirkning.

Der er 21 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 19 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten er aflagt besøg een gang ugentlig og iøvrigt efter tilkaldelse. Arrestafdelingen paa Faarftoftvej nedlagdes.

I *Morsø lægekreds* afholdtes 10 lovmæssige ligsyn, deraf 2 gange i tilfælde af selvmord, 5 gange ved ulykkestilfælde og 2 gange i tilfælde af naturlig død. I 1 tilfælde, hvor der foretoges lovmæssig ligaabning, var dødsaaarsagen kvæstelser efter automobilpaakørsel.

Undersøgelse af personers sindstilstand foretoges 7 gange, og undersøgelse af personers sundhedstilstand 10 gange.

10 personer er undersøgt for spirituspaavirkning.

Der er 15 gange udtaget blodprøver i paternitetssager og i 9 tilfælde afgivet erklæring vedrørende avlingstiden.

I arresten er aflagt besøg 1—2 gange ugentlig.

Embedsmæssige eftersyn.

I anledning af smitsomme sygdomme foretoges følgende eftersyn:

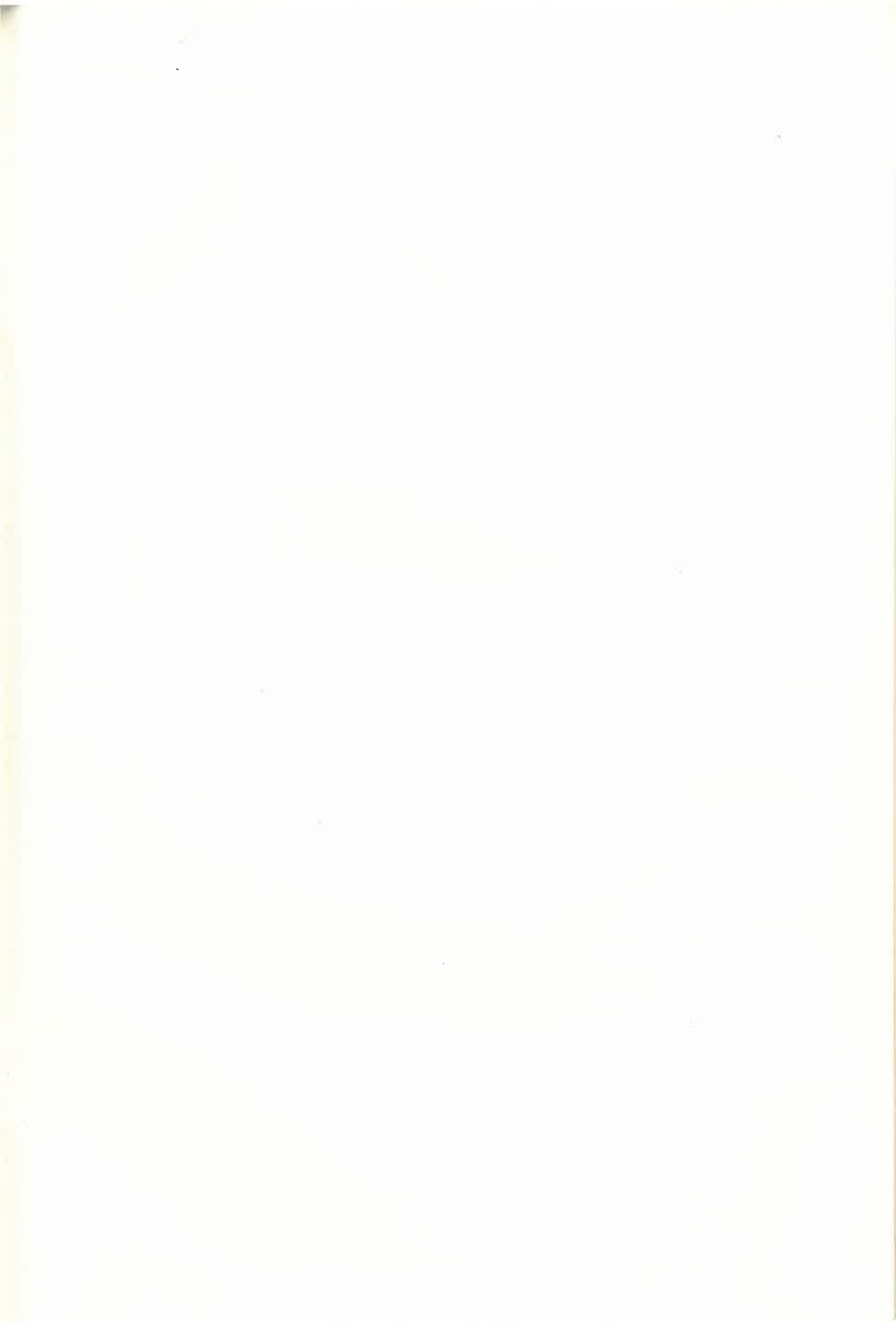
	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	Ialt
Tyfus	7	1	8
Paratyfus	4	0	4
Difteri	5	0	5
Botulisme	0	1	1
Kroplus	2	4	6
Fnat i skoler	2	0	2
	20	6	26

Hygiejniske eftersyn foretoges i følgende tilfælde:

	Thisted lægekr.	Morsø lægekr.	Ialt	Erklæring til
I Vandværker	3	32	35	sundhedskommissionen
Brønde	4	4	8	do. og private
III Kloakforhold, W. C.	7	2	9	do. og sogneraad
II Møddinger og lossepladser	3	0	3	sundhedsstyrelse og amt
I Badestræde (andprøver)	6	0	6	byraad
Kirkegaarde	2	0	2	sundhedsstyrelsen
II Mejerier og levnedsmiddel- forretninger	4	1	5	sundhedskommissioner
I Hermetikfabriker o. l.	4	1	5	fiskeridirektoratet
Minkfarm	2	0	2	sundhedskommissionen
II Fabriker	4	2	6	fabriksinspektøren
III Alm. boligtilsyn	13	0	13	boligtilsynskommissionen sk
II Jordemoderboliger	19	3	22	amtet
III Alderdomshjem	3	0	3	÷
III Børnehjem	3	0	3	÷
III Skoler	7	2	9	skoledirektionen og legeraad
III Grunde til skoler og idræts- pladser m. v.	2	4	6	do.
I Sygehuse	3	0	3	÷
Arresthuse	2	0	2	÷
	91	51	142	

I byrådsretten
III rest.
III byrådsretten

I politien
II byrådsretten
I Leppø

INDHOLD

I. <i>Befolkningsforhold.</i>	Side
Folkemængde samt antallet af fødte og døde	3
Fødslerne (ifølge jordemoderprotokollerne)	4
Oversigt over dødsfaldene	7
Dødsårsagerne	8
II. <i>Infektionssygdomme m. v.</i>	
Skematisk sygeliste for købstæderne	9
Skematisk sygeliste for landkommunerne	10
Infektionssygdomme	11
Kønssygdomme	13
Tuberkulose	14
Forgiftninger	15
III. <i>Sygehusvæsen.</i>	
Belægningsforhold m. v. paa amtets sygehuse.....	16
Sygehuse m. v.	17
IV. <i>Foranstaltninger mod sygdomme.</i>	
Eftersyn for lus.....	18
Tuberkulosestationerne	18
Hjemmesygepleje og sundhedsplejersker	18
Vaccinationer	19
V. <i>De hygiejniske forhold.</i>	
A. <i>Købstæderne.</i>	
Sundhedskommissionerne	20
Drikkevandsforsyning	20
Kontrol med næringsmidler.....	21
Afløbsforhold, renovation	23
Bebyggelsesforhold og bolighygiejne	25
Skolevæsen, idræt og bade	26
Omsorg for svangre, børn og gamle.....	27
B. <i>Landkommunerne.</i>	
Sundhedskommissionerne, drikkevandsforsyning	29
Skolevæsen, omsorg for børn m. v.....	31
VI. <i>Medicinalpersonalet</i>	
.....	32
VII. <i>Embedslægernes retslige virksomhed,</i>	
hygiejniske tilsyn m. v.....	33

Søndag 8. August 1948

Politikens Hus
Raadhuspladsen
Girokonto 1190

POLITIKEN

Telefon C. 85 11
aab. hele Døgnet
Rigstelefon 56

Oplysningen (Hverdage Kl. 10-22) Central 12,235. Billetsalg (alle Hverdage) Central 4548

Aarhus Red.: Banegaardspl. 8. Tlf. Aarhus 7342

Odense Red.: Reventlowsvej 52. Tlf. Odense 1761

London Red.: Tlf. Western 4844 • Paris Red.: Tlf. Chaville 500 • Stockholm Red.: Tlf. 456145

Abonnement: Bladkompagniets Bude (kun Hverdage) Kr. 14,50 pr. Kvarter, Kr. 5,00

pr. Maaned. Postabonnement (alle Dage) Kr. 16,50 pr. Kvarter, Kr. 5,65 pr. Maaned

Løssalg: Hverdage 20 Øre, Søndag (eller Lørdag) med Magasinet 35 Øre

Redaktører:

Niels Hasager (ansvarlig efter Presseloven) Poul Graae og Hakon Stephensen

Hygiejne og Tilsyn

To jyske Amtslæger har fundet Anledning til at sige nogle skrappe Sandheder om Sundhedskommissionerne paa Landet. De tager deres Opgave alt for let med det Resultat, at de hygiejniske Tilstande mange Steder er mildest talt slette. Det er galt baade med Spildevandsafløb og Brønde, og Kommissionerne, som i Henhold til Sundhedsvedtægterne skal føre det nødvendige Tilsyn, tager det hele med filosofisk Ro. Stikprøver har vist, at saa godt som ingen af Sundhedskommissionerne har overholdt Vedtægterne, men i Stedet ganske har givet op. Mange har ikke holdt Møde i Aarevis, andre har smidt Forhandlingsprotokollen bort, og nogle har aldrig haft en Protokol. Der er Eksempler paa, at en kommunal Sundhedskommission ikke har været samlet i 10 Aar.

I Indenrigsministeriet arbejdes der for Tiden med en Revision af Sundhedsvedtægterne med betydelige Skærpelser af Kravene for Øje, og de to jyske Embedslægers Udtalelser om de sovende Sundhedskommissioner synes i høj Grad at tyde paa, at der tiltrænges en kraftig Opstrammer og klare Regler, som ikke lader sig mistyde eller sætte til Side. Det er ikke noget specielt for Jylland, at Sundhedskommissionerne sover Tornerosesøvn. Fænomenet kendes ogsaa andre Steder i Landet, ogsaa

paa Sjælland, og det er nærmest et Mirakel, at der ikke oftere, end Tilfældet er, opstaar dødbringende Epidemier paa Grund af Efterladenhed fra Sundhedskommissionernes Side. Rundt omkring i Sommerhuskolonierne graves stadig Brønde, der kun forsynes med Overfladevand, og nogle faa Meter fra Brønden nedgraves Affald og andre uappetitlige Sager. Ofte er Brøndene paa gamle Landejendomme anbragt i en alt andet end betryggende Afstand fra Møddingerne, Vandet fra de private Vandværker rundt om i Landsbyerne kontrolleres alt for sjældent, og naar det sker, konstateres det ofte, at Vandet er inficeret og derfor mere eller mindre sundhedsfarligt. Det er ikke ualmindeligt, at ildelugtende Spildevandsløb forpester Luften ved offentlig Vej til stor Gene for Beboerne.

Det paahviler Sundhedskommissionerne paa Landet at føre Tilsyn med de hygiejniske Forhold og drage Omsorg for, at Forhold som her skildret bliver rettet. Men se om de gør det i Jylland ifølge de to Amtslægers Beretninger, og det vil være en stor Fejltagelse at tro, Jyderne er værre end andre. Derfor er det i høj Grad paakrævet, at Indenrigsministeriet nu søger Sundhedsvedtægterne revideret. I næste Omgang gælder det saa om at faa dem overholdt.

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRAAD